kan niet verder meer, het is zijn laatste rechts- en liefdesworsteling — sterven met de Filistijnen, in geloof, dat hij toch niet sterft met de Filistijnen.

Maar hier op Golgotha is de betere Simson. En deze heeft ook Zijn stervensgebed: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. En Hij is er veel erger aan toe dan Simson. Hij hangt aan het kruis. Hij zal geen pilaar bewegen, noch steen. En om Hem heen zijn ook honende vijanden — Filistijnen. Maar als gij nu vraagt, hoe is Hij hier gekomen? — Jezus — dan moet het antwoord zijn: omdat Hij trouw bewaard heeft Zijn ambt en ambtsgeheim. Hij heeft nog steeds zuiver gewerkt naar recht en liefde. Hij is dan ook in dezen nood gebracht door God, om nu het eigenlijke werk te doen — de liefde Gods zegt vandaag tot Hem: sterf den dood voor de Uwen, dat is recht — en het recht Gods zegt vandaag: sterf alleen, dat is liefde, en straks moogt Gij opstaan tot den strijd. Uw haters wijd en zijd, verjaagd, verstrooid doen zuchten! Jezus' laatste dag schijnt wel Zijn zwakste dag te zijn, maar het is niet waar, en Jezus' stervensgebed is het gebed van den held Gods. Hij wil vandaag alleen sterven, Hij wil vandaag uitstel voor alle Filistijnen. Hij wil vandaag wel hebben schijnbaar triumfeerende vijanden, want Hij wil vandaag bewijzen, dat Hij de Zijnen heeft liefgehad tot het einde, om daarna aan het einde te bewijzen, dat Hij Zijn vijanden heeft gehaat van 't begin af!

Wij zullen ons zeer verblijden in dezen beteren Simson — als Hij zwak is, is Hij machtig, als Hij verloren schijnt, overwint Hij, als Hij bidt: „vergeef het hun", dan komt Hij te rechter tijd met het zwaard Zijns monds. Maar daarom heeft God Hem ook uitermate vernederd hier. Deze Simson is naar het hart gestoken, deze Simson is met helschen hoon beladen, deze Simson moet alleen verpletterd worden onder het werelddak. Hij gaat alleen onder in den eeuwigen dood! Maar als Hij bidt heeft Hij zuiver vastgehouden de liefde Gods en het recht Gods — de liefde, die alle vrede-roepers zoekt, en het recht, dat alle oorlogmakers verpletteren zal. Hij zet in dit gebed alles op zijn plaats. Omdat Hij liefheeft, bidt Hij straks komc de vergelding, omdat Hij het recht bemint bidt Hij vandaag om den jongsten dag. Omdat Hij liefheeft, wil Hij „gansch Israël" zalig maken — Hij krijge tijd daarvoor — en omdat Hij het recht zoekt, zegt Hij vandaag reeds, dat Hij het wapen scherpen gaat dat hem — het beest — bestrijden moet — Zijn dag komt.

Simsons gebed openbaart al zijn zwakheid — het is nog-één-maal, Christus' gebed openbaart al Zijn kracht — het is voor goed — de liefde krijgt nu haar dagen om ze allen te vergaderen, en het recht ontvangt nu zijn dag om ze allen te verpletteren. Hij is zeer te vreezen in dit eerste kruiswoord — elke liefdedag is duur gekocht, zoo hoort Hem, hoort Hem, en de dag Zijns toorns is naar recht vastgelegd. Hij zal te rechter tijd bewegen den hemel en de aarde — Simson beweegt Dagon's tempeldak, Christus beweegt het werelddak. Daarom is de bekeering nooit zoo dringend geworden als na dit eerste kruiswoord — mag deze Simson U redden, of moet deze Simson U verpletteren? En alle dagen zijn geteld naar de liefde Gods, en naar het recht Gods.

En zoo stierf Jezus op Goeden Vrijdag alleen.

H. v. d. B.

---

# KERKELIJK LEVEN

**Open brief aan Prof. Dr H. H. Kuyper.**

Den Hooggeleerden Heer
Prof. Dr H. H. Kuyper, redacteur
„De Heraut", Bloemendaal.

Hooggeachte Professor Kuyper,

In het jongste nummer van „De Heraut" komt een artikel voor van Uw hand. Ik neem het in zijn geheel over onder „Persschouw"; en veroorloof mij, niet om te roemen, maar wel om onbillijke klachten over mijn polemiek af te wijzen, de opmerking, dat dit weer de zooveelste maal is, waarin ik letterlijk citeer wat anderen zeggen, helaas zonder dat altijd die anderen hunnerzijds mij citeeren, of zelfs maar op klachten van onjuiste weergave van mijn gevoelen reageeren. De groote eerbied, dien ik voor U heb, verhindert mij niet, te constateeren, dat ook Uwerzijds meer dan éénmaal zulk een reactie ten aanzien van mij ontbrak. Reeds om die reden wijs ik Uw klacht over mijn „zoo polemiseeren", op welke klacht Uw artikel nog wel uitloopt, op dit punt af. Indien eens alle bladen zoo trouw den tegenstander citeerden als „De Reformatie" het deed tot nu toe, zou ons gereformeerde leven, dat tot mijn stomme verbazing onlangs ergens nog „kerngezond" is genoemd, minder ziek zijn.

Uw artikel toornt. Maar is Uw toorn in alles billijk ontstoken? Vergun in een thans niet te ontloopen discussie een jongere deze liever aan U niet gestelde, thans echter onvermijdelijke vraag.

Vergun dien jongere tevens, zijn vraag ontkennend te beantwoorden, en dat te doen in een „Open brief", ter wille van den meer gemoedelijken toon, die in zulk een „Open brief" altijd doorblinkt.

Laat mij beginnen met — een ander. U spreekt over wat Dr J. van Lonkhuyzen „zich niet ontzag te schrijven". Mij is niet duidelijk, op welke passage het qualificeerende „zich niet ontzien" hier slaan wil. Vermoedelijk niet op wat geschreven is door Dr Beets, overigens ook voor „De Rotterdammer" (welk blad dadelijk Uw artikel doorgeeft, ten deele) een welkom getuige der waarheid (nog pas verzekerd!). Dr van Lonkhuyzen zondigt toch niet, als hij Dr Beets, nog wel een verdediger van het bekende congres, op zijn woord gelooft? En — is dit geloof hechten aan Dr Beets verdachtmaking? Is het verdachtmaking, als men de critiek van een verdediger van dat congres gelooft? Geldt Uw vonnis Dr Beets niet, waarom dan wèl Dr van Lonkhuyzen, waarom wèl (den door U niet met name genoemden) Marnix, wiens stem in onze kerkelijke en politieke pers (De Standaard!) zulk een gaaf geluid geeft, waarom dan wèl mij?

Mogelijk ziet Uw veroordeelend vonnis op Dr van Lonkhuyzens mededeeling, dat Prof. Wencelius behoort tot een „vrijzinnig" college. Ik kan thans niet nagaan, wat Dr Beets letterlijk schreef; wel kan ik opslaan het artikel, dat in „Die Religion in Geschichte und Gegenwart" geschreven is over de Quakers. Het is van de hand van D(r) Sippel. Deze schrijft daar uitvoerig over de Quakers; van wie wel niemand beweren zal, dat men hen voor calvinisten te houden heeft. Hij zegt, dat men in Amerika drie groepen van Quakers onderscheidt: a) de orthodoxen, b) de Hicksites, aldus genoemd naar Elias Hicks, c) de Wilburites-Quakers. Nu behoort Swarthmore-College, waaraan Prof. Wencelius werkt, tot de niet-orthodoxe groep der Hicksites. Hicks was tegenstander van de leer, dat Christus bestaan had vóór Zijn geboorte, ontkende Zijn Godheid, de vleeschwording, de plaatsbekleeding. Is dat soms niet „vrijzinnig", als men naar een nederlandschen naam zoekt? Wij merken er dadelijk bij op, dat de schrijver in zijn artikel over Hicks opmerkt, dat tegenwoordig de tegenstellingen tusschen de Quakers zijn verzacht; wij kennen trouwens dit verschijnsel ook van elders.... Maar dit neemt niet weg, dat wij toch blijven onder.... Quakers, en te maken hebben met een College, dat opgericht is in een tegen de orthodoxe Quakers zich richtende, de calvinistische grondwaarheden loochenende groep. Mag nu Dr Beets — die een docent aan een school beoordeelt naar het publieke karakter van die school, en die bovendien mild is in het oordeelen, en als Amerika-kenner wel aan wat wonderlijks gewend is — mag nu Dr Beets niet schrijven, wat hij schreef? Is dit verdachtmaking? Of is het aanvaarding van een publiek persoon naar diens publieke gemeenschapsverband? „De Rotterdammer" is er vlug bij, ik herhaal het, om Uw woorden te citeeren. Heeft het blad „De (amerikaansche) Wachter" van 20 Maart 1935 gelezen? Daar merkt Dr van Lonkhuyzen op, dat de verklaring van Dr Beets, waarop in Nederland te goeder trouw verder doorgeredeneerd werd, de bezwaarden op dit punt in het gelijk stelde. En het orgaan verklaarde onlangs, Dr Beets gaarne te citeeren, om den band aan Amerika te doen spreken. Jammer, dat dit dan zoo eenzijdig gebeurt!

Dwaal ik hier af? Het lijkt zoo, maar het is zoo niet. Want m.i. is hier een symptoom van dat „stemming maken" (het is voor mijn besef natuurlijk geen doel, maar wel degelijk gevolg), waarvan ik op mijn beurt zeg: ik betreur het, dat men zóó polemiseert. Gelijk ik het ook betreur, dat in Uw artikel niet de namen van Dr Beets, en van Marnix worden bezwaard met het odium van verdachtmaking, en wel die van Dr van Lonkhuyzen en van mij. En als Uw artikel opmerkt, dat „de critiek" „zich bedient" van het „wapen" der verdachtmaking, dan — U moogt het mij vergeven — zie ik daarin, o neen, geen keus van een „wapen", maar wel een ondoordachte bewering, welke, alweer onbedoeld, in haar gevolgen zelf verdacht maakt. Want a) er is inzake Prof. Wencelius door Dr Beets c.a. niet op vertrouwelijke correspondentie, maar op diens officieele onderwijs-positie gelet, welke naar wetenschappelijke gegevens door Dr Beets gekenschetst is; b) met verdachtmaking heeft dit niets te maken, omdat 1o, het iemands karakter niet aantast, als men zegt, dat hij geen calvinist is, 2o, in de Parijsche herdenking zelf voorbeelden van zulke niet-calvinisten te vinden waren, 3o, ondergeteekende niets anders deed dan voortredeneeren in de lijn van U zelf, hooggeachte Professor Kuyper. Niet in het geval van Prof. Wencelius, maar in de algemeene karakteristiek van Calvijn-herdenkingen als thans in discussie zijn.

Want, wat dit laatste betreft: kunt U het woord „kleinzielig" nu niet inhouden? Het zou — dit vooreerst — pas op zijn plaats kunnen zijn, als eerst nagegaan werd, wat de theoretische Begründung is van veler bezwaren tegen de huidige Calvijn-herdenkingen. Dat voorts een roomsch en een liberaal minister bij de Afscheidingsherdenking tegenwoordig waren, lijkt mij toch wel iets anders dan wat te Parijs geschiedde: hebben die ministers soms zich uitgelaten over De Cocks theologie? Neen. Maar — in de derde plaats —: men moet zich afvragen: waaróm hebben sommigen — en hun getal neemt toe — er bezwaar tegen, dat in Parijs b.v. een man als Choisy — tegenstander, in sterke woorden, van Calvijns praedestinatieleer — vooraanzit bij de Calvijnhuldiging? Waarom? Omdat zij, hooggeachte Prof. Kuyper, door U zelf in vroeger jaren in die richting zijn opgevoed.

Vergeef mij, dat ik weer grijp naar vroegere Heraut-artikelen: ook nu wil ik komen tot de hoognoodige eenparigheid van gevoelen. Of, tenminste tot helderheid van gevoelen.

Weet U nog, wat door U, Prof. Kuyper, geschreven is ter gelegenheid van een andere Calvijn-herdenking? Het was het vierde eeuwfeest van Calvijns geboorte. De parallel tusschen toen en nu is dus niet kunstmatig; de vergelijking tusschen Uw artikelen van toen, en Uw thans gegeven beschuldiging van „verdachtmaking" en „kleinzieligheid" (inzake het kerkbegrip heb ik U ook al eens het woord „exclusivisme" hooren bezigen) heeft dus niets gewrongens. Welnu, in „De Heraut" van 31 Januari 1909, no. 1622, spraakt U rondweg over Uw „ernstige bezwaren, om deel te nemen aan de stichting van een monumentaal gedenkteeken voor Calvijn te Genève". We lezen o.m. het volgende, dat toen uit Uw pen vloeide:

> „Zeker, indien de beginselen, door Calvijn beleden, nog erkend en hoog werden gehouden in de landen, waarvan deze actie uitgaat; indien de mannen, die dit plan op hebben gezet, zelf warme en bezielde tolken waren van de denkbeelden, door Calvijn uit Gods Woord ontleend, dan zou een spontane uiting van dankbaarheid, om naast het Luthergedenkteeken te Worms ook een monument voor den Calvinistischen reformator te Genève op te richten, op onze sympathie allicht aanspraak kunnen maken. Maar ieder weet, dat dit niet zoo is. Er mag in dit huldebetoon een algemeene erkenning liggen van de verdiensten van Calvijn als historische persoonlijkheid, die machtigen invloed heeft geoefend op den gang der geschiedenis — een hulde, die we dankbaar aanvaarden —; zelfs geven we toe, dat, dank zij de uitnemende studie van Doumergue, het zoo vaak miskende karakter van Calvijn ook voor de buitenwereld in een geheel ander licht is komen te staan, en de vroegere afkeer voor bewondering en eerbied plaats maakte; maar als ge aan deze bewonderaars van Calvijn vraagt, of zijn beginselen — neem slechts als voorbeeld de belijdenis der eeuwige uitverkiezing — ook door hen beleden worden, dan staan ze lijnrecht tegenover Calvijn. Liefst laten ze die beginselen dan ook stil rusten en verklaren, dat deze beginselen uit een verouderde wereldbeschouwing voortkwamen, die bij het licht der nieuwere wetenschap voor goed heeft afgedaan. Om Calvijn te waardeeren, zoo roepen zij u toe, moet ge hem eerst ontdoen van al datgene, wat voor Calvijn juist het hoogste en het innerlijkste doel van zijn leven was, zijn belijdenis van de absolute souvereiniteit Gods en wat ge dan overhoudt is, dat Calvijn de groote profeet zou geweest zijn van het individualisme, van de vrijheid van het menschelijk geweten, de wegbereider van de emancipatie van den mensch, die door de Fransche Revolutie is tot stand gebracht."

Hier is de kwestie der uitverkiezing toch wel van meer gewicht geacht dan U thans doet in het geval van Choisy, in Uw laatste Heraut-artikel. Als Marnix over Choisy spreekt, zóó als hij het deed, en als Dr van L. en ik daarnaar luisteren, maken wij dan verdacht? Neen, wij zijn slechts Uw leerlingen. U waart het zelf, die, Uw leerlingen waarschuwende, een parallel trokt tusschen de Calvijn- en de Luther-herdenking. En U schreeft in het zelfde Heraut-nummer 1622 ook nog dit:

> „Maar de echte volgelingen van Luther, de weinigen, die aan zijn beginsel nog waren trouw gebleven, hebben openlijk het uitgesproken, dat men de graven der profeten bouwde, maar zonder den geest der profeten te bezitten. Men eerde Luther als nationalen held, maar voor de heerlijke belijdenis van Luther, van de rechtvaardigmaking door het geloof alleen, voelde men niets meer. En waarlijk niet ten onrechte is het opgemerkt, dat indien Luther uit zijn graf ware opgestaan en beluisterd had wat het geloof van zijn bewonderaars was, hij stellingen, honderdmaal scherper nog dan tegen Tetzel's aflaathandel, tegen hun afwijking van Gods Woord zou hebben aangeplakt.
>
> Maar al overvalt ook ons, die Calvijn om zijn beginsel liefhebben, datzelfde weemoedige gevoel, en al kunnen we daarom aan geen huldebetoon deelnemen, dat door Calvijn uit die handen zeker nooit zou gewild zijn, toch blijft het een pijnlijk gevoel, dat bij dit herdenkingsfeest van onzen grooten Reformator door ons in stilzwijgen alleen kracht zou worden gezocht."

En na deze woorden hebt U dan vervolgens gepleit voor een eigen Calvijn-herdenking, — welke bestaan zou in het bekend maken van Calvijns denkbeelden.

Zie, dàt is een houding, welke precies overeenkomt met wat nog heden verreweg de meeste gereformeerden willen. De meeste gereformeerden, — want laat ons niet denken, dat de geest, die in Amsterdam een congres, en in Parijs een